

Petre Ispirescu

*Legende sau
Basmele Românilor*

Adunate din gura poporului

BUCUREȘTI, 2019

Tinerețe fără de bătrânețe și viață fără de moarte	3
Ileana Simziana	13
Broasca țestoasă cea fermecată	34
Aleodor împărat	42
Porcul cel fermecat	49
Înșir-te mărgăritari	62
Lupul cel Năzdrăvan și Făt-Frumos	71
Prâslea cel voinic și merele de aur	80
Voinicul cel cu carte în mâna născut	93
Omul de piatră	110
Voinicul cel fără de tată	119
George cel viteaz	131
Făt-Frumos cu părul de aur	143
Făt-Frumos cel rătăcit	157
Fata săracului cea isteață	170
Zâna munților	179
Făt-Frumos cu carăta de sticlă	185
Balaourul cu șapte capete	195
Numai cu vitele se scoate sărăcia din casă	201
Zâna zânelor	206
Greuceanu	213
Cele douăsprezece fete de împărat și palatul fermecat	224
Ciobănașul cel isteț sau țurloaiele blendei	238
Poveste țărănească	248
Cei trei frați împărați	260
Cotoșman năzdrăvanu	278

Pasărea măiastră	288
Gainăreasa	299
Țugulea, fiul unchiasului și al mătușei	305
Copiii văduvului și iepurele, vulpea, lupul și ursul.....	324
Fata moșului cea cuminte	337
Fata de împărat și fiul văduvei	342
Cel trei rodii aurite	347
Hoțu împărat	356
Luceafărul de ziua și luceafărul de noapte	369
Băiatul cel bubos și ghigorțul	375
Fata cu pieze rele	381
Sarea în bucate	389

Tinerețe fără de bătrânețe și viață fără de moarte

A fost odată ca niciodată; că de n-ar fi, nu s-ar mai povesti; de când făcea plopșorul pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coade; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrățindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de oca de fier și s-arunca în slava cerului de ne aducea povești;

*De când se scria musca pe părete,
Mai minciinos cine nu crede.*

A fost odată un împărat mare și o împărăteasă, amândoi tineri și frumoși, și, voind să aibă copii, a făcut de mai multe ori tot ce trebuia să facă pentru aceasta; a umblat pe la vraci și filosofi, ca să caute la stele și să le ghicească dacă or să facă copii; dar în zadar. În sfârșit, auzind împăratul că este la un sat, aproape, un unchiaș dibaci, a trimis să-l cheme; dar el răspunse trimișilor că: cine are trebuință, să vie la dânsul. S-au sculat deci împăratul și împărăteasa și, luând cu dânsii vro câțiva boieri mari, ostași și slujitori, s-au dus la unchiaș acasă. Unchiașul, cum i-a văzut de departe, a ieșit să-i întâmpine și totodată le-a zis:

— Bine ați venit sănătoși; dar ce îmbli, împărate, să află? Dorința ce ai o să-ți aducă întristare.

— Eu nu am venit să te întreb asta, zise împăratul, ci, dacă ai ceva leacuri care să ne facă să avem copii, să-mi dai.

— Am, răspunse unchiașul; dar numai un copil o să faceti. El o să fie Făt-Frumos și drăgăstos, și parte n-o să aveți de el. Luând împăratul și împărăteasa leacurile, s-au întors veseli la palat și peste câteva zile împărăteasa s-a simțit însărcinată. Toată împărația și toată curtea și toți slujitorii s-au veselit de această întâmplare.

Mai-nainte de a veni ceasul nașterii, copilul se puse pe un plâns, de n-a putut niciun vraci să-l împace. Atunci împăratul

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României **ISPIRESCU, PETRE**

Legende sau Basmele românilor / Petre Ispirescu. - București : Astro, 2019
ISBN 978-606-8660-21-9

821.135.1

Editura ASTRO
Str. Iacob Negruzzî, nr. 37A,
Sector 1, București
Tel./Fax: 021 223 04 51

Comenzi la:
www.carteamea.ro
www.depozit-de-carti.ro

a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume, dar nici aşa n-a fost eu putință să-l facă să tacă.

— Taci, dragul tatei, zice împăratul, că ți-oi da împărăția cutare sau cutare; taci, fiule, că ți-oi da soție pe cutare sau cutare fată de împărat, și alte multe d-alde astea; în sfârșit, dacă văzu și văzu că nu tace, îi mai zise: taci, fătul meu, că ți-oi da *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*.

Atunci, copilul tăcu și se născu; iar slujitorii deteră în timpane și în surle și în toată împărăția se ținu veselie mare o săptămână întreagă.

De ce creștea copilul, d aceea se făcea mai istet și mai îndrăzneț. Îl deteră pe la școli și filosofi, și toate învățaturile pe care alți copii le învăța într-un an, el le învăța într-o lună, astfel încât împăratul murea și învia de bucurie. Toată împărăția se fălea că o să aibă un împărat înțelept și procopsit ca Solomon împărat. De la o vreme încoace însă, nu știu ce avea, că era tot galeș, trist și dus pe gânduri. Iar când fuse într-o zi, tocmai când copilul împlinea cincisprezece ani și împăratul se afla la masă cu toți boierii și slujbașii împărăției și se chefuiau, se sculă Făt-Frumos și zise:

— Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la naștere.

Auzind aceasta, împăratul s-a întristat foarte și i-a zis:

— Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ți dau un astfel de lucru nemaiauzit? Si dacă ți-am făgăduit atunci, a fost numai ca să te împac.

— Dacă tu, tată, nu poți să-mi dai, apoi sunt nevoit să cuturez toată lumea până ce voi găsi făgăduința pentru care m-am născut.

Atunci toți boierii și împăratul deteră în genuchi, cu rugăciune să nu părăsească împărăția; fiindcă, ziceau boierii:

— Tatăl tău de aci înainte e bătrân, și o să te ridicăm pe tine în scaun, și avem să-ți aducem cea mai frumoasă împărăteasă de sub soare de soție.

Dar n-a fost putință să-l întoarcă din hotărârea sa, rămânând statornic ca o piatră în vorbele lui; iar tată-său, dacă văzu și văzu, îi dete voie și puse la cale să-i gătească de drum merinde și tot ce-i trebuia.

Apoi, Făt-Frumos se duse în grajdurile împărătești unde erau cei mai frumoși armăsari din toată împărăția, ca să-și aleagă unul; dar, cum punea mâna și apuca pe câte unul de coadă, îl trântea, și astfel toți caii căzură. În sfârșit, tocmai când era să iasă, își mai aruncă ochii o dată prin grajd și, zărrind într-un colț un cal răpciuigos și bubos și slab, se duse și la dânsul; iar când puse mâna pe coada lui, el își întoarse capul și zise:

— Ce poruncești, stăpâne? Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat să ajung ca să mai puie mâna pe mine un voinic.

Și înțepenindu-și picioarele, rămase drept ca lumânarea. Atunci Făt-Frumos îi spuse ce avea de gând să facă și calul îi zise:

— Ca să ajungi la dorința ta, trebuie să ceri de la tată-tău paloșul, sulița, arcul, tolba cu săgețile și hainele ce le purta el când era flăcău; iar pe mine să mă îngrijești cu însuși mâna ta săse săptămâni și orzul să mi-l dai fierb în lapte.

Cerând împăratului lucrurile ce-l povătuise calul, el a chemat pre vătaful curții și i-a dat poruncă ca să-i deschiză toate tronurile cu haine spre a-și alege fiul său pe acelea care îi va plăcea. Făt-Frumos, după ce răscoli trei zile și trei nopți, găsi în sfârșit, în fundul unui tron vechi, armele și hainele tatăne-său de când era flăcău, dar foarte ruginite. Se apucă însuși cu mâna lui să le curețe de rugină și, după săse săptămâni, izbuti a face să lucească armele ca oglinda. Totodată îngriji și de cal, precum îi zisese el. Destulă muncă avu; dar fie, că izbuti.

Când auzi calul de la Făt-Frumos că hainele și armele sunt bine curățate și pregătite, odată se scutură și el, și toate bubele și răpciuiga căzură de pe dânsul și rămase întocmai cum îl fătase măsa, un cal gras, trupes și cu patru aripi; văzându-l Făt-Frumos astfel, îi zise:

— De azi în trei zile plecăm.

— Să trăiești, stăpâne; sunt gata chiar azi, de poruncești, și răspunse calul.^{meni și cărti}

A treia zi de dimineață, toată curtea și toată împărăția era plină de jale. Făt-Frumos, îmbrăcat ca un viteaz, cu paloșul în mână, călare pe calul ce-și alesese, își luă ziua bună de la împăratul, de la împărăteasa, de la toți boierii cei mari și cei mici, de la ostași și de la toți slujitorii curții, carii, cu lacramile în ochi, îl rugau să se lase de a face călătoria aceasta, ca nu care cumva să meargă la pieirea capului său; dar el, dând pinteni calului, ieși pe poartă ca vântul, și după dânsul carăle cu merinde, cu bani și vreo două sute de ostași, pe care-i orânduise împăratul ca să-l însoțească.

După ce trecu afară de împărăția tatălui său și ajunse în pustietate, Făt-Frumos își împărți toată avuția pe la ostași și, luându-și ziua bună, și trimise înapoi, oprindu-și pentru dânsul merinde numai cât a putut duce calul. Și apucând calea către răsărit, s-a dus, s-a dus, s-a dus, trei zile și trei nopți, până ce ajunse la o câmpie întinsă, unde era o mulțime de oase de oameni.

Stând să se odihnească, și zise calul:

— Să știi, stăpâne, că aici suntem pe moșia unei Gheonoaie, care e atât de rea, încât nimenei nu calcă pe moșia ei, fără să fie omorât. A fost și ea femeie ca toate femeile, dar blestemul părinților pe care nu-i asculta, ci și tot necăjea, a făcut-o să fie Gheonoaie; în clipa aceasta este cu copiii ei, dar mâine, în pădurea ce o vezi, o să-o întâlnim venind să te prăpădească; e grozavă de mare; dară să nu te sperii, ci să fii gata cu arcul ca să o săgetezi, iar paloșul și sulița să le ții la îndemână, ca să te slujești cu dânsele când va fi de trebuință.

Se deteră spre odihnă; dar pândeau când unul, când altul.

A doua zi, când se revârsa ziorile, ei se pregăteau să treacă pădurea. Făt-Frumos înșeuă și înfrâna calul, și chinga o strânsă mai mult decât altă dată, și porni; când, auzi o ciocanită groaznică. Atunci calul și zise:

— Ține-te, stăpâne, gata, că iată se apropiе Gheonoaia.

Și când venea ea, nene, dobora copacii: aşa de iute mergea; iar calul se urcă ca vântul până cam deasupra ei și Făt-Frumos și luă un picior cu săgeata și, când era gata a o lovi cu a doua săgeată, strigă ea:

— Stăi, Făt-Frumos, că nu-ți fac nimic!

Și văzând că nu o crede, și dete înscriș cu sângele său.

— Să-ți trăiască calul, Făt-Frumos, și mai zise ea, ca un năzdrăvan ce este, căci de nu era el, te mâncam fript; acum însă m-ai mâncat tu pe mine; să știi că până azi niciun muritor n-a cutezat să calce hotarele mele până aicea; câțiva nebuni carii s-au încumes a o face d-abia au ajuns până în câmpia unde ai văzut oasele cele multe.

Se duseră acasă la dânsa, unde Gheonoaia ospătă pe Făt-Frumos și-l omeni ca pe un călător. Dar pe când se aflau la masă și se chefuiau, iară Gheonoaia gemea de durere, deodată el și scoase piciorul pe care îl păstra în traistă, și l puse la loc și îndată se vindecă. Gheonoaia, de bucurie, ținu masă trei zile d-a rândul și rugă pe Făt-Frumos să-și aleagă de soție pe una din cele trei fete ce avea, frumoase ca niște zâne; el însă nu voi, ci și spuse curat ce căuta; atunci ea și zise:

— Cu calul care îl ai și cu vitejia ta, crez că ai să izbutești.

După trei zile, se pregătiră de drum și porni. Merse Făt-Frumos, merse și iar merse, cale lungă și mai lungă; dară când fu de trecu peste hotarele Gheonoaiei, dete de o câmpie frumoasă, pe de o parte cu iarba înflorită, iar pe de altă parte pârlită. Atunci el întrebă pe cal:

— De ce este iarba pârlită?

Și calul și răspunse:

— Aici suntem pe moșia unei Scorpiei, soră cu Gheonoaia; de rele ce sunt, nu pot să trăiască la un loc; blestemul părinților le-a ajuns, și d-aia s-au făcut lighioi, aşa precum le vezi; vrăjmășia lor e groaznică, nevoie de cap, vor să-și răpească una de la alta pământ; când Scorpia este necăjită rău, varsă foc și smoală; se vede că a avut vreo ceartă cu soră-sa și, viind s-o gonească de pe tărâmul ei, a pârlit iarba pe unde a

trecut; ea este mai rea decât soră-sa și are trei capete. Să ne odihnim puțin, stăpâne, și măine dis-de-dimineață să fim gata.

A doua zi se pregătiră, ca și când ajunsese la Gheonoaia, și porniră. Când, auziră un urlet și o vâijetură, cum nu mai auziseră ei până atunci!

— Fii gata, stăpâne, că iată se apropie zgripsoroaica de Scorpie.

Scorpia, cu o falcă în cer și cu alta în pământ și vârsând flăcări, se aprobia ca vântul de iute; iară calul se urcă repede ca săgeata până cam deasupra și se lăsa asupra ei cam pe deose parte. Făt-Frumos o săgetă și îi zbură un cap; când era să-i mai ia un cap, Scorpia se rugă cu lacrămi ca să o ierte, că nu-i face nimic și, ca să-l încredințeze, îi dete înscriș cu sâangele ei. Scorpia ospătă pe Făt-Frumos și mai și decât Gheonoaia; iară el îi dete și dânselui înapoi capul ce i-l luase cu săgeata, carele se lipi îndată cum îl puse la loc, și după trei zile plecară mai de parte.

Trecând și peste hotarele Scorpiei, se duseră, se duseră și iară se mai duseră, până ce ajunseră la un câmp numai de flori și unde era numai primăvară; fiecare floare era cu deosebire de mândră și cu un miros dulce, de te îmbăta; trăgea un vântisor care abia adia. Aicea stătură ei să se odihnească, iară calul îi zise:

— Trecurăm cum trecurăm până aci, stăpâne; mai avem un hop: avem să dăm peste o primejdie mare; și dacă ne-o ajuta Dumnezeu să scăpăm și de dânsa, apoi suntem voini. Mai-nainte de aci este palatul unde locuiește *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*. Această casă este încuiată cu o pădure deasă și înaltă, unde stau toate fiarele cele mai sălbaticice din lume; ziua și noaptea păzesc cu neadormire și sunt multe foarte; cu dânsele nu este chip de a te bate; și ca să trecem prin pădure e peste poate; noi însă să ne silim, dac-om putea, să sărim pe dasupra.

După ce se odihniră vreo două zile, se pregătiră iarăși; atunci calul, ținându-și răsuflarea, zise:

— Stăpâne, strânge chinga cât poți de mult, și încălcând, să te ții bine și în scări, și de coama mea; picioarele să le ții lipite pe lângă supțioara mea, ca să nu mă zăticnești¹ în zborul meu.

Se urcă, făcu probă, și într-un minut fu aproape de pădure.

— Stăpâne, mai zise calul, acum e timpul când se dă de mâncare fierăilor pădurei și sunt adunte toate în curte; să trecem.

— Să trecem, răspunse Făt-Frumos, și Dumnezeu să se îndure de noi.

Se urcară în sus și văzură palatul strălucind astfel, de la soare te puteai uita, dar la dânsul ba. Trecură pe dasupra pădurii și, tocmai când erau să se lase în jos la scara palatului, d-abia, d-abia atinse cu piciorul vârful unui copaci și dodată toată pădurea se puse în mișcare; urlau dobitoacele, de tip se făcea părul măciucă pe cap. Se grăbiră de se lăsară în jos; și de nu era doamna palatului afară, dând de mâncare puilor ei (căci aşa numea ea lighionile din pădure), îi prăpădea negreșit.

Mai mult de bucurie că au venit, îi scăpă ea; căci nu mai văzuse până atunci suflet de om pe la dânsa. Opri pe dobitoace, le imblânzi și le trimise la locul lor. Stăpâna era o zână naltă, supțirică și drăgălașă și frumoasă, nevoie mare! Cum o văzu Făt-Frumos, rămase încremenit. Dară ea, uitându-se cu milă la dânsul, îi zise:

— Bine ai venit, Făt-Frumos! Ce cauți pe aici?

— Căutăm, zise el, *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*.

— Dacă căutați ceea ce ziseși, aci este.

Atunci descălica și intră în palat. Acolo găsi încă două femei, una ca alta de tinere; erau surorile cele mai mari. El începu să mulțumească zânei pentru că l-a scăpat de primejdie; iară ele, de bucurie, gătiră o cină plăcută și numai în vase

¹ a zătieni – a stânjeni, a împiedica.